REPUBLIKA KOSOVO – AKTIVNOST Z60A OB PRIZNANJU ZA DXCC

PRVO AKTIVIRANJE NOVE DXCC (Tine, S50A & Franci, S51F)

Radioamaterska zgodovina Kosova v zadnjih dvajsetih letih ni bila prav bogata po operatorski aktivnosti, vendar pa je bilo mnogo dogodkov in srečanj ter idej kako to aktivnost spodbuditi.

Lokalni radioamaterji v prejšnji državi so imeli najprej prefiks YU1, nato pa so dobili YU8. Aktivnih je bilo nekaj klubov in kakšen posameznik, kakor vsi člani SRJ (Zveze radioamaterjev Jugoslavije) pa so se ukvarjali tudi z lovom na lisico (radiogoniometrijo). Ob problemih, ki so jih imeli s srbsko politiko in ob vojni za osamosvojitev, so srbske oblasti pobrale vse radioamaterske postaje tako, da tudi če bi hoteli, niso mogli biti aktivni. Z razvojem dogodkov so v začetku leta 2008 razglasili neodvisno Republiko Kosovo, katero je sčasoma priznalo preko 110 držav sveta. Največja podpornica je bila ZDA, največja nasprotnica pa Srbija z Rusijo. Zaradi takega položaja Republika Kosovo še ne more vstopiti v organizacijo Združenih narodov, posledično pa ni članica ITU in tako ni dobila lastne mednarodne identifikacije za komunikacije (prefiks).

Leta 2008 smo se ob razglasitvi neodvisnosti tudi v Slovenia contest clubu pripravljali na aktivacijo toda zaradi pogojev za priznanje za DXCC državo, ki niso dovoljevali Kosovu biti ena izmed njih, smo našo aktivnost speljali šele poleti tistega leta kot YU8/S56M. Ob času razglasitve neodvisnosti pa je bila aktivna manjša mednarodna zasedba pod vodstvom Marttija OH2BH. On si je ves čas prizadeval, da bi se organizirala nova zveza radioamaterjev na Kosovu in da bi se našlo poti tudi za priznanje za DXCC. Pogoji za priznanje so bili, da je država bodisi članica Združenih narodov ali pa da je članica ITU in ima svoj prefiks. Torej Kosovo je še vedno imelo le možnost uporabe prefiksa YU8 in mednarodna administracija, ki je bila na Kosovu je tudi izdajala radioamaterske licence z YU8/… Licenco ni bil problem dobiti. Mnogi naši pripadniki mednarodnih vojaških sil, ki so bili na misijah na Kosovu so bili tam aktivni. Lokalni radioamaterji pa kljub novi, neodvisni državi niso hoteli biti aktivni, ker so se držali pravila, da nočejo YU prefiksa, ki je v osnovi pripadal Jugoslaviji oziroma Srbiji. Spomnim se, da me je OH2BH prosil, če lahko pri naši agenciji za pošto in elektronske komunikacije dosežem, da bi Slovenija posodila en svoj prefiks za Kosovo tako kot smo jim posodili kodo za mobilno telefonijo. Seveda za tako »telovadbo« ni bilo kaj dosti možnosti in ni bilo realizacije. Martti je obiskal tudi odgovornega uradnika za uporabo 4U prefiksov v palači ZN v New Yorku z željo možnosti uporabe prefiksa 4U. Zadeva je bila takoj »pokopana«, saj je ob prihodu na sestanek spoznal, da je uradnik Srb. Vendar so stvari šle naprej. PB2T Hans Timmerman je bil predsednik 1. regiona IARU in je podpiral aktiviranje Kosova. Zato je izposloval, da so v Ženevi na sedežu ITU pogojno dodelili prefiks Z6 za kosovske radioamaterje. Žal uradne dodelitve ni moglo biti, kajti z njo bi bil tudi izpolnjen pogoj za novo DXCC državo. V septembru 2012 je bila uradno ustanovljena SHRAK (Zveza radioamaterjev Kosova). Ob tem je bila aktivirana postaja Z60K, ki je prvič dala Kosovu možnost delati s svojim prefiksom. Aktivnost postaje je organiziral OH2BH, med operatorji so bili trije iz Hrvaške, trije iz Finske in G3TXF ter MD0CCE. Ob pomoči in lobiranju mednarodne skupnosti je bila potem SHRAK 9. decembra 2015 tudi uradno sprejeta v IARU. Pogoji za priznanje DXCC pa še vedno niso bili izpolnjeni zato so se napori za priznanje nadaljevali. ARRL ima DXAC (DX Advisory Committee), ki sprejema odločitve o pravilih za DXCC. Tako so se zadnja leta vršili poskusi za spremembo pravil, ki bi dali možnost Kosovu za priznanje DXCC države.

DXAC je z večino članov bil naklonjen spremembi oziroma dodatku k pravilom toda na tapeti sta bili dve verziji in sklep sestanka sredi prejšnjega leta je bil, da se bodo še odločili katera verzija bo uveljavljena. Uradni sestanek ARRL-ovega vodstva, ki sklepa o predlogih svojih komisij, je bil sklican za 20. in 21. januarja 2018. DXAC se je zadnji hip odločil za predlog spremembe pravil DXCC tako, da se k obstoječim definicijam pogojev za priznanje doda nov odstavek d) v poglavju političnih entitet, ki pravi, da je posebna DXCC država (entiteta, kot jo po novem imenujejo v ARRL) tista, ki ima uradno članstvo v IARU in je hkrati na seznamu priznanih držav ameriškega zunanjega ministrstva. S tem dodatkom je Kosovo dobilo status nove DXCC entitete in sicer z 21. januarjem 2018.

Priprave na aktiviranje postaje Z60A (znak pripada SHRAK-u) so se pričele nekaj dni pred vikendom 20./21. januarja in sicer sta bili pripravljeni dve lokaciji. Ena je lokacija v središču Prištine na strojni fakulteti, kjer imajo v objektu s fakultetnimi laboratoriji eno večjo sobo na razpolago za radijsko sobo in na strehi nekaj metrov visok stolp s triband anteno ter žičnim dipolom za 80/40m. To lokacijo sta uporabljala OZ1IKY in OH0XX in sicer že od 20. januarja. Druga lokacija pa je približno 20 km severno od Prištine v hotelu Ura e Gurit (Kamniti most) pri Vučitrnu. Na tej lokaciji so OH1MA in OH3JR s pomočjo lokalnih fantov, predvsem Fehmija Z62FB in Dritona Z61DX postavili na streho še nedokončane novogradnje, ki se drži hotela, cca 8m visok stolp s tribanderjem in nekaj žičnimi antenami za nižje obsege. Pričetek dela na tej postaji je bil v ponedeljek 22. januarja 2018. V tistem, prvem tednu aktivacije je bil dogovor, da bo mestna postaja delala na 14 MHz in na 7 MHz cw, medtem ko naj bi ostale bande pokrila postaja v hotelu.

Povabilo za udeležbo na tej aktivnosti smo dobili v soboto, 20. januarja in po konsultaciji upravnega odbora kluba in možnostih ter kratkem roku sta se Franci S51F in Tine S50A odpeljala v torek zjutraj z avtom proti Prištini. Ob odhodu še nismo vedeli od katerega datuma bo priznanje veljalo, zato bi to bil lahko tudi izlet za »pogled na uro na Kosovo«. Celodnevna vožnja ni bila posebej »avanturistična« , saj v Srbiji celo pustijo kajenje v lokalih in sva se tako v Srbiji ustavila trikrat na kavo in cigareto. Peljala sva se po daljši in priporočeni poti Ljubljana – Zagreb – Beograd – Niš – Skopje – Priština. Lokacijo sva našla takoj. Poleg Henrija OH3JR in Jaakota OH1MA je bil tam tudi organizator Martti OH2BH. Pričakali so naju v hotelski restavraciji v pritličju hotela. Ob večerji smo se dogovorili o delu na postajah in antenah. Tega večera še nismo vedeli kdaj bo ARRL objavil uradni datum priznanja Kosova za novo DXCC državo, čeprav so že krožile informacije, da velja Z60A kot nova država. Informacija je bila potrjena naslednji dan in če je bil pile up doslej zmeren ja v torek nastajal neobvladljiv. Šele ko v praksi občutiš nepopisen naval klicateljev in v danem trenutku ni možno iz »šuma signalov« razbrati dveh črk, razumeš kako je velikim ekspedicijam, ki jih kličeš brezuspešno v začetnem delu aktivnosti. Ko govorimo o ekspedicijah moramo razumeti, da naša aktivnost pravzaprav ni bila DX-pedicija temveč le aktivnost mednarodne skupine operatorjev, ki so se zbrali in aktivirali novo državo. Ni bilo vnaprej načrtovane aktivnosti z vsemi rešitvami. Bila je to aktivnost iz urbanega središča z vsemi (dobrimi in slabimi) lastnostmi. Dobre so bile v komfortu, saj smo sedeli v hotelski sobi in ne pod šotori v veliki vročini ali hudem mrazu. Med slabimi pa so bile lokalne motnje, ki so se poleg stalne jakosti S3-4 pojavljale še dodatno do S8 ob večerih in trajale preko noči. Tudi antene niso bile optimalne saj so bile postavljene na hitro in v precej enostavni obliki ter se sproti dodajale in popravljale. Motnje smo skušali locirati, celo tako, da so za kratek čas izključili elektriko v vasi. Pri tem nismo bili uspešni in predvidevamo, da je bila vzrok cestna razsvetljava, ki je opremljena z LED lučmi. Ne glede na vse pa so bili pile-up zelo veliki in bil je pravi užitek pobirati postaje pri hitrosti med 35 in 40 wpm (175 do 200 znakov/minuto) v telegrafiji.

Kot je bilo navedeno smo delali na postajah brez nekega točno določenega urnika, pač kakor smo se dogovorili v določenem trenutku. Navadno je bil na 20m ssb zjutraj in popoldne (za JA in USA) operator Martti. Na drugi postaji pa smo delali druge obsege, prvi dan pretežno 10 MHz in 3,5 CW preko noči. Žični dipol za 17 MHz sta finska kolega postavila šele v sredo, in v četrtek še nekakšen obrnjeni L za 1,8 MHz. S tem smo aktivirali še tretjo postajo v drugem prostoru in se dogovorili, da bomo delali 160m CW WW preko prihajajočega vikenda. Za delo v tekmovanju je bil kot operator izbran S50A in odločitev je bila, da ne gremo na rezultat ampak, da želimo dati novo državo na 160m čimveč postajam. Ob začetku tekmovanja je bil naval klicateljev neznosen in zaradi klicanja vse povprek tudi korespondenti niso slišali odgovora, tako da je bil prvi dve uri povpreček zvez na uro slab. Po nekaj urah pa so se razmere bolj normalizirale in v dobrih 18 urah dela se je nabralo preko 1800 zvez. Niti ene zveze ni bilo narejeno izven CQ frekvence. Zato je množitelj relativno slab (le 65 držav) in zelo malo je ameriških postaj (vsega 22) ter samo en Japonec. Ko govorimo o pogojih, ki so v času aktivnosti Z60A bili relativno slabi, so bila zanimiva odprtja na 18 MHz. Antena je bila le dipol in v jutranjih urah je bil pile up Japoncev zelo velik z zelo močnimi signali, tako da druge postaje sploh niso bile slišane. Ob približno 08 UTC pa se je band zaprl za daljni vzhod in po kratki pavzi so se pričele pojavljati postaje iz bližje okolice (nekaj IK1 in nekaj S5 postaj) vendar nič drugega. Po petnajstih minutah pa se je odprla Evropa in pile up je bil zopet enormen. Slovenske postaje so tako imele na vseh (razen spodnjih) obsegih v določenih trenutkih možnost napraviti zvezo tudi na višjih obsegih, čeprav je geografska razdalja premajhna za normalne signale. Zanimivo je tudi, da je S5 znake v telegrafiji relativno enostavno dobiti v pile up. Mnogokrat so bili signali S5 postaj relativno slabi, vendar je kombinacija S5 očitno dovolj značilna in prodorna, da se jo sliši.

Poleg dela na postaji si nismo privoščili drugega turizma. V soboto je bil organiziran uradni sprejem s strani SHRAK (Zveze radioamaterjev Kosova), ki se je končal s skupnim kosilom v našem hotelu. Udeleženci uvodne aktivnosti dela nove države so se skupno udeležili predstavniki iz 11 tujih držav in domači radioamaterji. Aktivnosti prvega tedna sta se udeležila tudi PB2T Hans kot sekretar prvega regiona IARU (bivši predsednik) in častni podpredsednik ARRL Jim K9JF.

RTTY AKTIVNOST (Robi, S57AW)

Nekaj dni pred CQ WPX RTTY tekmovanjem v začetku februarja nas je kontaktiral Martti, OH2BH s prošnjo, da bi kdo od izkušenih članov kluba aktiviral Z60A postajo tudi v »digi mode«, saj je povpraševanje po novi DXCC veliko, dosedanja aktivnost pa je bila usmerjena bolj v CW in SSB del. Po predlogu najinega sodnika z zadnjega WRTC Eda - W0YK, je za tekmovanje povabil mene. Za WPX RTTY naj bi bila postaja prosta in želja je bila, da se aktivira v RTTY. V tem času je bil na Kosovu DL3DXX, ki je zaključeval svojo aktivnost. Po nekaj usklajevanjih in izmenjanih sporočilih je padla odločitev, da bilo zanimivo zopet obiskati Prištino po cca 15 letih in videti kaj se je od takrat spremenilo, HI. Zaradi nekaj neusklajenosti in komunikacijskih šumov se je posledično ekipa nekoliko povečala in nisem bil sam, ampak so že nekaj dni pred mano prišli DD2ML, DM5TI in DJ5IW. S seboj sem vzel nekaj opreme (filtri itd.) za namen multi op dela, načrt je bilo delati z dvema postajama zavedujoč se, da je antenski sistem skromen, dosti natlačen skupaj in velika verjetnost medsebojnih motenj, kar se je v nadaljevanju tudi potrdilo. Zaradi omejenega časa in racionalnosti sem potoval z letalom in sicer sem v Prištino odletel na slovenski kulturni praznik v četrtek 8. februarja ter se vrnil po tekmovanju v ponedeljek 12. februarja.

Ob prihodu v Prištino je bila vidna razlika že na letališču, saj le te to novo, večje in modernejše kot pred leti. Po opravljenih formalnostih na meji sem se po dolgih letih na prijetnem kosilu srečal z bivšim sodelavcem in prijateljem, ki živi v Prištini. Tudi nekaj novih cest je zgrajeno, viden napredek zadnjih let, neke stvari pa so še vedno enake :-) Proti večeru sem prišel na lokacijo v hotel Ura e Gurit, ki je ob glavni cesti med Prištino in Vučitrnom, več na http://www.uraegurit.com/. Ob prihodu v hotel skupna večerja z nemško ekipo, kasneje spoznavanja postaje in nekaj pile up-a. Kot je opisal že Tine, je nivo QRN, šuma … velik, imeli smo obdobja tudi S7 - S9, predvsem zvečer na 40m, pa tudi na ostalih bandih. Izvora ni bilo mogoče locirati, občutek, da je to pač v zraku.

V petek zjutraj se je nadaljevala aktivnost, log se je lepo polnil z RTTY zvezami, nabralo se jih je že nekaj tisoč. Lepo je šlo na 30 in 20m, tudi 17m je s skromno anteno (vertikala na strehi – žica ob deske za »šolanje« plate ter par radialov – iz S5 bi težko s tem naredil zvezo, HI). Dogovorili smo se, da bomo v WPX tekmovanju poskušali delati v multi 2 kategoriji z dvema postajama, kar pa se je hitro izkazalo kot velik izziv, saj so bile motnje med postajami velike (antene zelo blizu, slaba ozemljitev, vprašljiva inštalacija itd…). Postaji sta bili sicer 2 x Elecraft K3 z enim Acom 1010 in enim SPE tranzistorskim ojačevalcem. Prav SPE ojačevalec je delal največ preglavic, saj se je takoj, ko je na vhodu »zavohal« RFI z drugega radija vklopila zaščita proti »high swr« in je blokiral oddajo. Enostavno ni bilo mogoče delati. Z Ulijem, DD2ML sva ob zajtrku naredila načrt, da poskušava naredi kar je pač v danih razmeram mogoče in sicer načrt je bil preselitev in nova postavitev 80m antene (do takrat je bil skromen trap dipol za 40/80m) ter dodatno filtriranje s »stubi«. Starejša člana DM5TI in DJ5IW sta bila skeptična, da je mogoče zadevo rešiti in smo se dogovorili, da onadva delata za postajo, midva pa sva večino petka preživela zunaj in delala na antenah, pa vmes kosilo in vse kar paše zraven :-) Zaradi pomanjkanja materiala (žice in koaksa) sva se odločila, da podreva žico za 160m in material porabiva za vertikalno anteno za 80m. Tako je tudi bilo, uspela sva postavit INV L, ki je imel cca 5 m horizontalne in 15m vertikalne stranice ter dodana dva elevated radiala kakšen meter nad zemljo, s poglaševanjem ni bilo večjih težav. Računala sva, da se bo s spremembo polarizacije in odmaknjenosti antene zadeva glede motenj izboljšala, kar se je tudi kasneje potrdilo. Za 40m smo uporabljali dipol, za 80m pa INV L, ki se je pokazal kot dobra izbira, saj je bilo vsaj po občutku manj šuma in tudi DX zveze so šle bolje kot z dipolom. Motnje med tema bandoma so bile skoraj popolnoma odpravljene in zvečer je bilo vse nared. Skupna

večerja in odločitev, da bo zaradi enostavnosti in preverjene konfiguracije ena postaja ves čas na 40m (na tem bandu se SPE ni več pritoževal), druga postaja pa bo menjavala bande. Na 40m in 80m tudi zveze prinesejo več točk.

V tekmovanju smo delali v parih, jaz in DD2ML v enem ter DJ5IW in DJ5TI v drugem paru, menjave na cca 4 ure. Tako je zadeva tudi potekala ves čas tekmovanja. Težave s slabim sprejemom, vendar je bilo klicateljev veliko in se je log lepo polnil. V tekmovanje smo šli glede na skromen setup z namenom, da ponudimo možnost čimvečjim postajam, da naredijo novo DXCC na RTTY, brez kakršnikoli načrtov ali želja po samem rezultatu v tekmovanju. LX7I se je v tej kategoriji zdel nepremagljiv, S51A so mu pridno sledili in razlika med nami je bila očitna vse do nedelje zjutraj, ko smo se zelo približali LX7I, ko sem skoraj na praznem bandu poskusil 15m in se je odprlo proti JA, v eni uri je bilo v logu krepko čez 100 Japoncev. Kar težavno je delo na RTTY v pile up, ko si odvisen od dekodiranja s strani računalnika, HI… Hkrati kliče 10 postaj in ni bilo druge kot na konec banda in poslušanje split, v čim ožjem oknu zaradi zasedanja banda, drugače se ni dalo delati. Podobno je bilo občasno tudi na ostalih bandih. Poskok v rezultatu nas je opogumil in smo do konca nadaljevali bolj »strateško«, saj smo vmes že prehiteli LX7I. Razliko smo uspeli zadržati do konca, sicer je cca 3% po prijavljenih rezultatih, upajmo da logcheck to potrdi. Veliko smo delali »unique« postaj s številkami 001, 002… tudi 004 npr, vendar so bile tudi ostale tri številke zveze z nami… torej lovci na države in ne aktivni tekmovalci. Nekaj statistike dela v in izven tekmovanja je v nadaljevanju.

Ena zanima dogodivščina, ki na Kosovu verjetno ni nič posebnega. Sredi lepega pile-up dela na 80m v nedeljo zvečer kar naenkrat band utihne, SWR do konca, slišati ni bilo nobene postaje…. Torej imamo problem. Preverimo kable v shacku, samo radijsko postajo itd… vse zgleda OK, torej edina možnost je, da je padla antena, ampak kakšen signal bi se vseeno moral slišat. Ni druge, z Ulijem vzameva baterijo, ker je bila že čista tema, in greva svetit okoli antene, vse zgleda OK. Greva sledit kablu in znotraj nedokončane novogradnje opaziva, da kabla kar naenkrat zmanjka, vsak kos koaksa na svojem koncu, torej pretrgan. Strokovni ogled zadeve pokaže, da se jez RG8X kablom, ki je ležal na tleh očitno ukvarjal manjši ali večji glodavec, saj je bil kabel na cca 1m dolžine večkrat ugriznjen in prežvečen, na koncu ga je le uspelo pregrizniti, upam, da takrat, ko sem bil na CQ-ju :-) Nekaj iznajdljivosti po domače, konektorjev pač ni bilo, olfa nož in izolirni trak in že smo bili v luhtu, vse OK. Uli se je samo čudil kako hitro in profesionalno se to poštuka:-)

Preverila sva še okolico, če kje najdeva od RF opečeno živo bitje, vendar ni nič videti. Sva pa takoj posumila na potepuške pse, ki jih je po Kosovu veliko, ene trije so nama ves čas težili, ko sva postavljala žice čez dan… očitno niso razumeli, ker sva jih parkrat na ostro odslovila, HI. Natakar nama je kasneje razložil, da so pred časom na Kosovu sprejeli zakon, ki prepoveduje streljanje potepuških psov in da je to res problem. Ja, problem je že od nekdaj…

Kakorkoli, situacija rešena in tako smo dočakali konec kontesta ter uspešno zaključili, zadovoljni. Ekipa je bila dobra, na koncu sta meni in Uliju starejša kolega čestitala in se opravičila, ker sta dvomila, da lahko kvalitetno oddelamo M2 tekmovanje.

Za WPX ni bilo malo zvez, res da je pretežni del EU, kar je pričakovano glede na setup in omejeno slišnost zaradi motenj. Prijavljen rezultat je bil na koncu takšen:

Band	QSOs
80:	1253
40:	1889
20:	1183
15:	186
10:	0
Total:	4511 Prefixes: 987 Total Score:17,101,749

Razdelitev po kontinentih kaže na (pre)velik del EU, čeprav smo poskušali ujeti okna za DX postaje, vendar v tekmovanju ne moreš veliko zbirat koga delaš. Npr. na 20m je bilo odpiranje za USA in sem poskušal narediti čimveč US postaj (NA only PSE) in hitro dobil kar nekaj RYRYR … in »this is worldwide contest«, kar je tudi res.

Drugače je bil cel teden bolj posvečen RTTY delu, takšen je bil dogovor, FT8 in druge digitalije smo prepustili ekipi za nami. Prav tako ni bilo antene za 12m i 10m je bil praktično zaprt. Skupaj smo naredili 12.400 QSO, od tega 90% RTTY, zgolj za relaksacijo nekaj CW in SSB. V tem času je v logu 167 S5 postaj, 1300 JA, 1500 DL in 2200 USA. V istem času je te vrste delala postaja v Prištini na fakulteti, kjer so bili lokalci.

V ponedeljek smo uredili tehniko in pripravili vse za prihod ekipe naslednji dan, ko se je vrnil Martti skupaj z OH3JR in ES2RR. Načrt je bil delo v ARRL tekmovanju ter preselitev 80 in 160m postaje cca 15km stran od sedanje, kjer je 30m stolp mobilnega operaterja, izven mesta v upanju na manj QRN. Po mojih podatkih QRN tudi tam ni bil čisto odpravljen.

Lepa izkušnja, bolj vikend izlet, težko poimenovati ekspedicija, zgolj obvladovanje pileupa-a, kar pa v RTTY ni vedno lahko.

RTTY ekipa Z60A

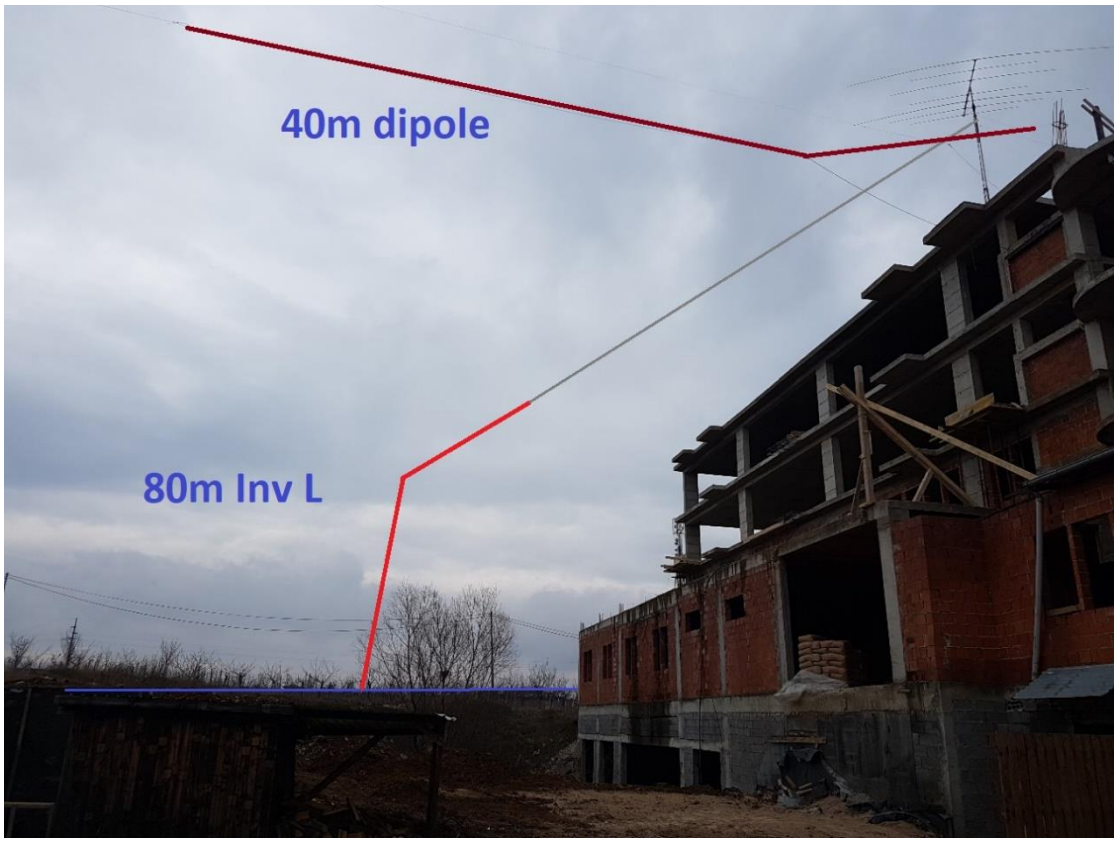

80m INV L ter 40m dipol

Boys in action…. DJ5IW in DM5TI

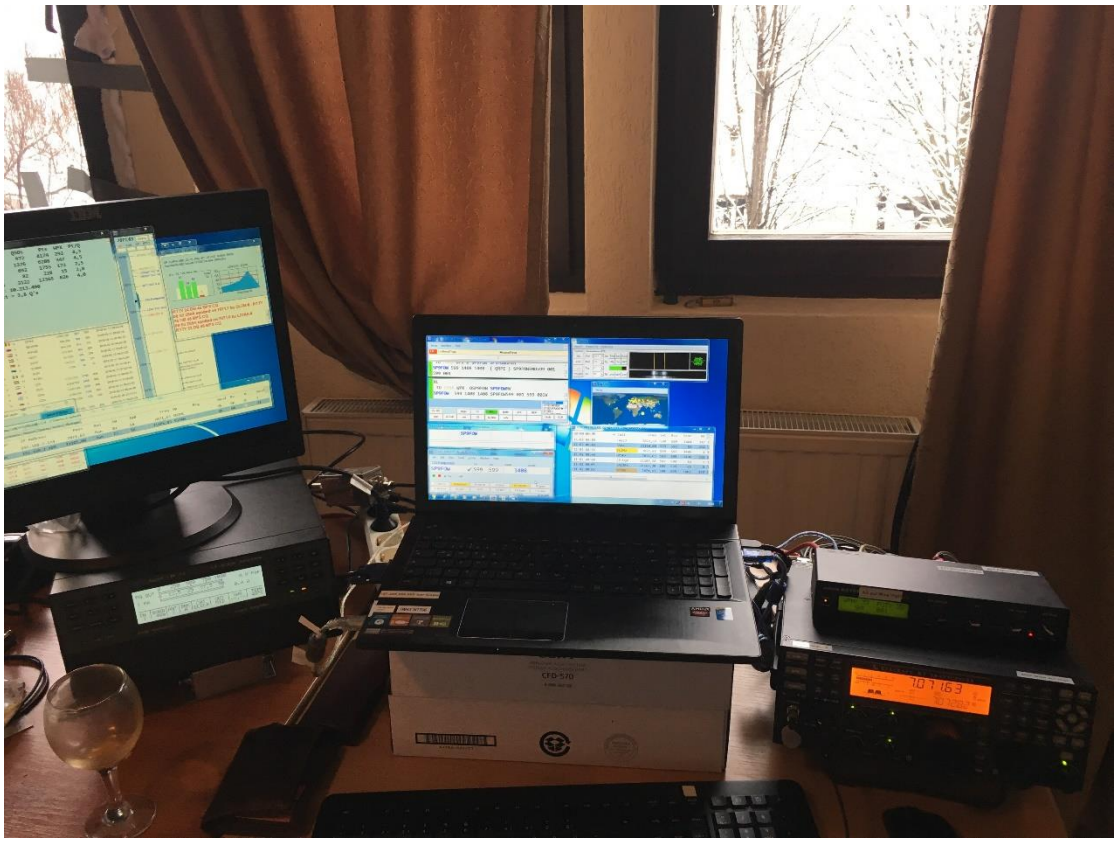

Setup ene postaje

17m vertikalka – dobro poglejte v kot plošče je deska in žica je ob njej, pa 3 radiali na tleh :-)

Yagi antenna na »plati« novogradnje (ruski WRTC beam, 2 el na 20 in 15m, 3 el na 10m), zraven vidni dipol za 30m ter nosilne vrvi drugih žičnih anten.

Pogled proti Vučitrnu / Kosovski Mitrovici

URA E GURIT hotel